

ECHO KLUCZ

GAZETA
SAMORZĄDOWA
WYDAWANA
W GMINIE KLUCZE

DWUMIESIĘCZNIK BEZPŁATNY ISSN 1426-1987

18

W NUMERZE M.IN.

Kolorowe zakończenie lata

Święto Małopolskiej Jury

13

Przystanek żywej historii
na Pustyni Błędowskiej

14

W numerze:

Aktywne place zabaw 2025	2
Stypendia Wójta Gminy Klucze dla uzdolnionych uczniów	3
Dofinansowanie z WFOŚiGW w Krakowie na edukację ekologiczną	4
Seniorzy z gminy Klucze aktywni i zintegrowani	4
Edukacja z wojskiem	6
Uczeń SP Jarosławiec Ekocuzniem 2025 Województwa Małopolskiego	6
Babiniec wspiera osoby w trudnej sytuacji życiowej	7
Historia piaskiem pisana	7
Kluczewskie kalendarium	8
Z klasyką przez Polskę	9
Wakacje w gminie Klucze	10
Święto Małopolskiej jury	13
Przystanek żywej historii na Pustyni Błędownskiej	14
Jubileusz księdza Romana Wojtana	15
Historia w piosence	15
Pszczółki w służbie natury	16
Kolorowe zakończenie lata w gminie Klucze	18
Juromania w Bydlinie	19
Juromania na Pustyni Błędownskiej	20

ECHO KLUCZ

Samorządowy Biuletyn Informacyjny

Wydawca:

Gmina Klucze z siedzibą
w Urzędzie Gminy Klucze

Adres Redakcji:

Urząd Gminy Klucze
ul. Partyzantów 1, 32-310 Klucze
tel 32 642 85 08 w 55
echo@gmina-klucze.pl

Redakcja:

Pracownicy Referatu Funduszy
Zewnętrznych i Promocji

Druk i skład:

Klucze Poligrafii Sp. z o.o.

Nakład: 1500 egz.

Redakcja zastrzega sobie prawo
do redagowania i skracania tekstówWersje elektroniczne numerów Echa Klucz
są dostępne na www.gmina-klucze.pl
w zakładce Gazeta Samorządowa

Aktywne Place Zabaw 2025

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej jest inicjatorem programu w ramach Resortowego programu „Aktywne Place Zabaw” 2025. Na realizację programu zostały przeznaczone środki z Funduszu Pracy do wysokości 195 mln zł.

Celem głównym Programu jest podnoszenie jakości opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 świadczonej przez żłobki i kluby dziecięce. Cel szczegółowy to poprawa warunków pobytu dzieci w instytucjach w czasie zabaw na świeżym powietrzu poprzez dofinansowanie przebudowy istniejących placów zabaw lub ich doposażenie.

Gmina Klucze na podstawie złożonego wniosku otrzymała dofinansowanie w wysokości **299 959,00 zł** na przebudowę i doposażenie placu zabaw przynależącego do Klubu Dziecięcego „Leśne Skrzaty” w Jarosławcu przy ul. Leśnej 23.

Wojewoda Małopolski Krzysztof Jan Klęczar podpisał w dniu 13 maja 2025 r. umowę z Wójtem Gminy Klucze Norbertem Bieniem przy kontrasygnacie Skarbnika Gminy Klucze Marty Mędrak na przebudowę i doposażenie placu zabaw przynależącego do Klubu Dziecięcego „Leśne Skrzaty” w Jarosławcu.

Docelowy sposób zagospodarowania placu zabaw zakłada kompleksową modernizację przestrzeni, której celem jest stworzenie atrakcyjnego i bezpiecznego miejsca do zabawy, na terenie Klu-

bu Dziecięcego „Leśne Skrzaty” w Jarosławcu. Prace obejmą zakup i montaż obiektów małej architektury (tj. huśtawki podwójne, piaskownice zabezpieczone plandekami, ławki ze stolikami do odpoczynku), montaż wyposażenia trwale związanego z gruntem (tj. urządzenia do zabaw typu kuchnia błotna, równoważnia, ścieżka sprawnościowa, domki drewniane z drabinkami i zjeżdżalnią, panel muzyczny, panel samochodowy), wykonanie robót rozbiórkowych jak demontaż starych urządzeń, dokumentacja projektowa do przebudowy placu zabaw oraz uzyskanie certyfikatu z kontroli po montażowej, montaż nowej nawierzchni (położenie nowej nawierzchni poliuretanowej w części placu dla bezpieczeństwa dzieci oraz utworzenie nowego trawnika), montaż żagli zapewniających cień oraz wyposażenie i pomoce dydaktyczne do zabawy (tj. rowerki trójkołowe, tablice z kredą, namioty indiańskie, chusty animacyjne, tunele, zestawy do piasku dla chłopców i dziewczynek). Wszystkie prace mają na celu poprawę estetyki i funkcjonalności placu zabaw, zapewniając dzieciom i opiekunom przyjemne i bezpieczne otoczenie.

Planowany termin zakończenia inwestycji: **31.12.2025 r.**

Przewidywana wartość inwestycji: **299 959,00 zł**

Dofinansowanie ze środków Funduszu Pracy: **299 959,00 zł**

Stypendia Wójta Gminy Klucze dla uzdolnionych uczniów

W dniu 29 sierpnia 2025 r. Wójt Gminy Klucze Norbert Bień wręczył 40 szczególnie uzdolnionym uczniom szkół podstawowych stypendia za osiągnięcia w nauce.

Kwota stypendium była zróżnicowana w zależności od osiągnięć edukacyjnych i wynosiła od 900 zł do 1500 zł. Jednorazowe stypendium, zgodnie z regulaminem, otrzymali finaliści i laureaci konkursów przedmiotowych i tematycznych oraz uczniowie, którzy na egzaminie ósmoklasisty uzyskali średnią z trzech przedmiotów na poziomie co najmniej 75 % punktów, a ponadto ich średnia ocen z zajęć obowiązkowych na świadectwie wynosiła co najmniej 5,0.

Stypendia za bardzo dobre wyniki w nauce i osiągnięcia edukacyjne otrzymali następujący uczniowie:

Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Bydlinie

- Jan Jagła
- Daria Basoń
- Andrzej Kowal

- Szymon Czajko
- Maja Domagała
- Józef Kulawik
- Emilia Nowak
- Michał Struzik
- Kacper Trepka

Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Chechle

- Julia Nidzińska
- Natalia Sękała

Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Jaroszewcu

- Dominika Jankowiak
- Natalia Pokwap

Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kluczach

- Jakub Klimek
- Stanisław Piątek
- Krzysztof Słowiński
- Adrian Chrupek
- Szymon Czopek
- Amelia Gniadek
- Lena Jakubowska
- Iwo Kocjan
- Jakub Langier

- Oliwia Mól
- Grzegorz Mystek
- Zofia Rachwał
- Maciej Skalski
- Jakub Tomsia
- Maria Ziaja
- Zuzanna Ziobro

Szkoła Podstawowa im. Unii Europejskiej w Kwaśniewie Dolnym

- Filip Tkacz
- Kuba Doleży
- Krzysztof Jurczyk
- Laura Kozieł

Szkoła Podstawowa w Rodakach

- Magdalena Binek

Szkoła Podstawowa w Ryczówku

- Szymon Bałazy
- Julia Bałazy
- Klaudia Błasikiewicz
- Amelia Ładoń
- Emilia Jagła

Wszystkim stypendystom serdecznie gratulujemy i życzymy dalszych sukcesów w nauce.

Tekst: Gminny Zespół Oświaty

Dofinansowanie z WFOŚiGW w Krakowie na edukację ekologiczną

Od wielu lat Gmina Klucze prowadzi aktywne działania na polu edukacji ekologicznej, pozyskując dofinansowania na działania prowadzone w tym właśnie zakresie. Kolejną inicjatywą podjętą przez nasz samorząd jest zadanie pn. „Białe Orły z SP Jaroszewiec na tropach ekologii”, realizowane dzięki dotacji otrzymanej z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie w ramach „Programu Priorytetowego – Edukacja Ekologiczna”.

Celem projektu jest wdrożenie w Szkole Podstawowej im. Orła Białego w Jaroszewcu zintegrowanego programu edukacyjnego w zakresie zrównoważonego rozwoju, zapobiegania powstawaniu odpadów, propagowania idei Zero Waste oraz ochrony bioróżnorodności. Zaplanowano przeprowadzenie stacjonarnych warsztatów eko-

logicznych dla uczniów klas 1-6, podczas których uczniowie poznają zasadę 6R czyli model zrównoważonego rozwoju, który zakłada minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko poprzez świadome działania konsumenckie i produkcyjne. Na bazie wiedzy zdobytej w w/w warsztatach zorganizowany zostanie konkurs skierowany do wszystkich uczniów pn. "Ekoorientacja – biżuteria zaprojektowana przez naturę" na wykonanie ekonaszyjnika i ekobransoletki z naturalnych surowców. Prace pokonkursowe zostaną zaprezentowane na szkolnej wystawie.

Ważnym aspektem zadania będzie pokazanie dzieciom, co możemy stracić, jeśli nie zmienimy wspólnymi siłami naszych konsumpcyjnych nawyków i po co w zasadzie musimy stosować wszystkie w/w zasady. W tym celu uczniom zostanie pokazane piękno i bogactwo natury, a także niesamowita sieć

wzajemnych powiązań pomiędzy elementami przyrody, kryjąca się pod pojęciem bioróżnorodności. Zostanie to osiągnięte poprzez organizację warsztatów edukacyjnych w Motylarni w Ulinie dla uczniów z klas 1-4 oraz wycieczki edukacyjnej do Ogrodów Kapias w Goczałkowicach Zdroju dla klas 5-8. Dzięki temu zostanie przedstawione pojęcie bioróżnorodności jako różnorodności gatunków fauny i flory oraz warunków równowagi ekosystemów, której zaburzenie doprowadzi do globalnej katastrofy. Realizacja projektu pozwoli zatem uzupełnić deficyty w edukacji ekologicznej uczniów, które nie zostały uwzględnione w podstawie programowej.

Całkowity koszt zadania wynosi 28 580,00 zł, z czego dotacja z WFOŚiGW w Krakowie to 24 815,00 zł.

Zadanie współfinansowane ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Seniorzy z gminy Klucze aktywni i zintegrowani

Stowarzyszenie BABINIEC realizuje projekt pn. „Wiek juniora a wigor seniora” w ramach programu NOWE FIO 2025, Priorytet 2. Projekt uzyskał dofinansowanie na lata 2025–2027 i jest skierowany do seniorów z Gmi-

ny Klucze. Stowarzyszenie serdecznie zaprasza zainteresowanych do udziału w kolejnych działaniach organizowanych w ramach tego przedsięwzięcia, współfinansowanego przez Województwo Małopolskie.

W ramach projektu odbyły się już wydarzenia integrujące społeczność senioralną i promujące aktywny tryb życia. 28 lipca 2025 roku zorganizowano ćwiczenia na siłowni pod chmurką, które poprowadził Kamil Głanowski, pra-

ownik Małopolskiego Szpitala Chorób Płuc i Rehabilitacji im. Edmunda Wojtyły w Jaroszowcu. Regularna aktywność fizyczna poprawia kondycję, wzmacnia mięśnie i kości, dotlenia organizm, zwiększa wytrzymałość i elastyczność, a jednocześnie pozytywnie wpływa na samopoczucie. Zajęcia te odbyły się w ramach Etapu VI – „W zdrowym ciele zdrowy duch”.

31 lipca 2025 roku w budynku Urzędu Gminy Klucze zorganizowano spotkanie w ramach projektu „SENIOR 60+ z Gminy Klucze”, dofinansowanego ze środków Województwa Małopolskiego. Spotkanie odbyło się w ramach działania pn. Spacery lokalne – „Ścieżki lokalnej historii” i miało na celu przypomnienie lokalnych dziejów poprzez archiwalne fotografie. Uczestnicy obejrżeli zdjęcia przedstawiające m.in. panoramę Maśnicy i ul. Bogucińskiej, Fabrykę Papieru i Celulozy z lat 1945–1989, widok z góry Bukowej na kościół parafialny Najświętszej Maryi Panny Nieustającej Pomocy, tzw. Kluczewską faramę, dom państwa Mauve oraz wiele fotografii dokumentujących życie codzienne mieszkańców Klucza i okolic. Swoje albumy udostępniły m.in. rodziny: Dietel, Dusza, Gajda, Kocjan, Kulawik, Smirnof, Ściążko i Majcherkiewicz. Spotkanie uzupełniło wystąpienie pracownika Urzędu Gminy Klucze, który opowiedział o możliwościach i zasadach współpracy seniorów z samorządem lokalnym. Podkreślił także rolę narzędzi informatycznych – takich jak strona internetowa, BIP i media społecznościowe – dzięki którym seniorzy mogą nawiązywać kontakty, śledzić aktualności oraz uzyskiwać niezbęd-

ne informacje o działaniach i usługach gminy. Była to również okazja do przywołania bogatej historii gminy, której początki sięgają 1374 roku, kiedy to Elżbieta, królowa Węgier i Polski, sprzedała sołectwo we wsi Klucze braciom Jaskowi i Wawrzakowi. Szczególnie wiele uwagi poświęcono dziejom lokalnego przemysłu papierniczego, zapoczątkowanego w 1897 roku przez Ludwika Mauve, którego działalność gospodarcza przyczyniła się do rozwoju Klucza. Pamiątką po tej rodzinie jest „Obelisk

Rodziny Mauve”, upamiętniający wkład w utworzenie i rozwój Fabryki Papieru, która istnieje do dziś.

Dzięki takim inicjatywom mieszkańcy Gminy Klucze mogą nie tylko aktywnie spędzać czas i dbać o zdrowie, lecz także pielęgnować lokalną pamięć historyczną.

Projekty Stowarzyszenia BABINIEC łączą pokolenia, wspierają aktywność seniorów i przyczyniają się do wzmacniania tożsamości oraz turystycznego wizerunku Małopolski.

Tekst: Stowarzyszenie „Babiniec”

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NOWEFIO NA LATA 2021-2030

Edukacja z wojskiem

Uczniowie SP Jaroszewiec wzięli udział w projekcie „Edukacja z wojskiem”.

Gościem specjalnym był żołnierz 8. Krakowskiej Bazy Lotnictwa Transportowego. W czasie 3-lekcyjnych zajęć uczniowie zapoznali się m.in. z zasadami alarmowania, sposobami udzielania pierwszej pomocy, podstawami ewakuacji i schronienia oraz budowania odporności na zagrożenia informacyjne – w tym dezinformację w sieci i inne cyberzagrożenia.

Projekt edukacyjno-obronny „Edukacja z wojskiem” to wspólna inicjatywa

Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Edukacji Narodowej. Głównym celem programu jest podniesienie świadomości w obszarze bezpieczeństwa i obronności oraz kształtowanie podstawowych nawyków i umiejętno-

ści z zakresu obrony oraz ochrony ludności, a także zachowania w sytuacjach kryzysowych. Zgłoszeń do projektu dokonują organy prowadzące.

Tekst: SP Jaroszewiec

Uczeń SP Jaroszewiec Ekouczeniem 2025 Województwa Małopolskiego

Piotr Januszek z klasy 7 zdobył tytuł Ekouczenia 2025 w ramach Małopolskiego Projektu Ekologicznego „Ekoszkola – Ekoprzedszkole – Ekouczeń”, organizowanego przez Gminny Ośrodek Kultury w Borzęcinie oraz Zespół Szkolno-Przedszkolny w Borzęcinie Dolnym, przy wsparciu Kuratorium Oświaty w Krakowie.

EKOUCZEŃ to część wojewódzkiego projektu, w którym młodzi miłośnicy przyrody rywalizują w dogłębnej wiedzy ekologicznej. Piotr osiągnął rewelacyjny wynik 90% w teście końcowym.

Dzięki temu zasłużenie zdobył tytuł Ekouczenia 2025 Województwa Małopolskiego.

Serdecznie gratulujemy Piotrowi tej wyjątkowej nagrody! To nie tylko osobisty sukces, ale i powód do dumy dla całej społeczności szkolnej.

Życzymy mu, aby zdobyte doświadczenie i wiedza były inspiracją do dalszych działań – ekologicznych, naukowych i społecznych. W w/w konkursie na etapie wojewódzkim szkołę reprezentowali także: w kategorii klas 4-6: Karolina Bąk, Antonia Gregorczyk, Wiktoria Hryniewicka i Franciszek Skowron oraz Jan Wilkoński w kategorii klas 7-8.

Koordynator projektu: Monika Marek-Swędzioł.

Tekst: SP Jaroszewiec

Babiniec wspiera osoby w trudnej sytuacji życiowej

Stowarzyszenie BABINIEC realizuje od 01.04.2025 roku do 31.10.2025 roku projekt pn. **Pomoc społeczna dla osób w trudnej sytuacji życiowej we wsi Klucze.**

Zadanie to jest współfinansowane ze środków Wojewody Małopolskiego w ramach I otwartego konkursu ofert na rok 2025 z zakresu pomocy społecznej. Projekt ma na celu wsparcie mieszkańców Klucza znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz integrację lokalnej społeczności. W ramach tej inicjatywy Stowarzyszenie na obecnym etapie zrealizowało działania wspierające, jak i integracyjne, m.in. warsztaty z zakresu kompetencji rodzicielskich, spotkania z doradcą zawodowym, porady prawne, konsultacje z asystentem rodziny oraz wykłady z pracownikiem socjalnym. Uczestnicy projektu mieli również okazję wziąć udział w pieszej wycieczce po Pustyni Błędowskiej oraz wyjeździe szlakiem zamków Jury Krakowsko-Częstochowskiej.

Zostały zrealizowane poszczególne etapy projektowe:

I - ETAP działań:

1. Warsztaty kompetencji rodzicielskich,
2. Spotkania z doradcą zawodowym

3. Porady prawne
4. Spotkania z asystentem rodziny z Centrum Usług Społecznych w Kluczach
5. Wykłady z pracownikiem socjalnym z Centrum Usług Społecznych w Kluczach

II ETAP - Działania Integracyjne

1. Warsztaty pn. Klub Turysty
2. Wycieczka piesza po Pustyni Błędowskiej z przewodnikiem
3. Zwiedzanie zamków pn. Szlakiem Orlich Gniazd - wyjazd całodzienny zwiedzanie zamków m.in. w Ogrodzieńcu, Mirów i Bobolice oraz zamku w Bobolicach.

Zapraszamy do dalszej części realizacji projektu do Stowarzyszenia Babiniec

WOJEWODA
MAŁOPOLSKI

MAŁOPOLSKI
URZĄD WOJEWÓDZKI W KRAKOWIE

Historia piaskiem pisana

24 czerwca br. uczniowie klasy 1C ze Szkoły Podstawowej w Kluczach wzięli udział w pieszej wycieczce po Pustyni Błędowskiej.

Uczestnicy rajdu podziwiali piękno przyrody, uczyli się rozpoznawać tropy i ślady zwierząt, a także szukali ich bytowania na Pustyni Błędowskiej. Terenowe warsztaty pozwoliły im na poznanie charakterystycznych dla naszej gminy elementów krajobrazu oraz przybliżyły ciekawostki przyrodnicze Pustyni Błędowskiej stanowiące o jej przyrodniczym fenomenie. Po dotarciu na punkt widokowy „Róża Wiatrów” dzieci wzięły udział w plenerowych warsztatach plecionkarskich. Podczas tych zajęć uczniowie dowiedzieli się jakie istnieją techniki wyplatania koszyków, kapelu-

szy, mat stołowych itp. oraz jakich materiałów można użyć do tego typu prac manualnych. Następnie każdy z uczestników miał możliwość uplecenia własnego koszyczka, który po warsztatach można było zabrać ze sobą do domu.

Warsztaty terenowe „Historia piaskiem pisana” zostały zorganizowane przez Gminny Ośrodek Kultury w Kluc-

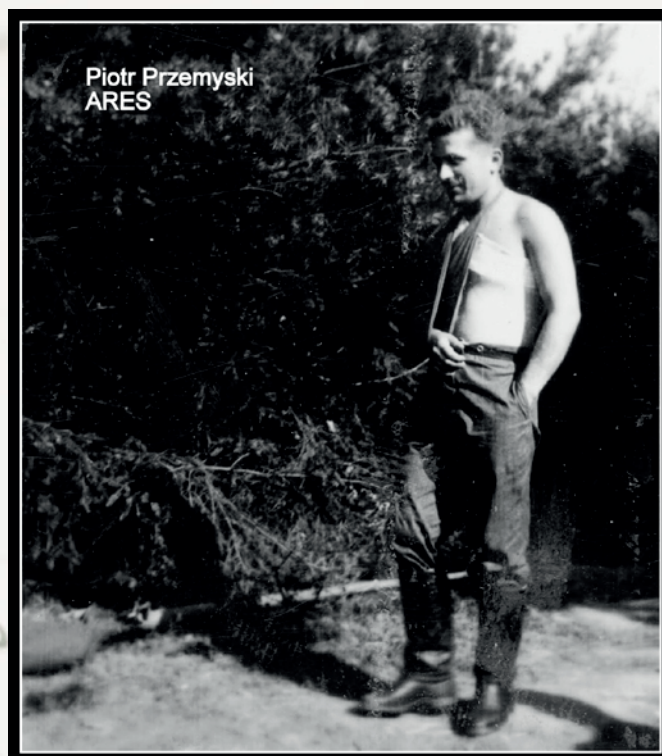
zach, w ramach realizowanego projektu pn. „Klucze do kultury”, dofinansowanego z programu „Kulturalny ORLEN”.

KLUCZEWSKIE KALENDARIUM. 80 LAT TEMU

Kpt. Piotr Przemyski ps. „Ares”, partyzant oddziału „HARDEGO”, zginął 18.08.1945 zamordowany przez UB w Pokrzywianie. Spoczywa wraz z kolegami na cmentarzu w Grzegorzowicach k/ Nowej Słupi. Dowodził atakiem na koszary niemieckie w Jaroszowcu 14.08.1944 r.

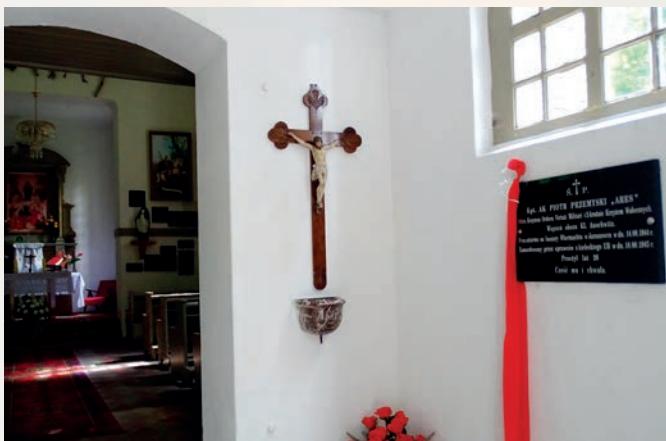
Piotr Przemyski ps. „Ares” urodził się 19 maja 1919 r. w Zagórzcu. Po ukończeniu 4 klas szkoły powszechnej uczęszczał z bratem bliźniakiem Andrzejem do Będzina do 8-letniego Męskiego Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika, gdzie w 1938 r. zdał maturę, a następnie wstąpił do Oficerskiej Szkoły Artylerii w Toruniu. Podczas okupacji Piotr Przemyski wraz z bratem Andrzejem aktywnie zaczął działać w konspiracji. Przeniósł się na Kielecczyznę, w okolice Starachowic, aby tam organizować mieszkańców do walki z wrogiem. Tam 29 stycznia 1943r. został aresztowany, a następnie 14 września tegoż roku z więzienia w Radomiu przewieziono go do KL Auschwitz, gdzie otrzymał numer więźniarski 150133. W obozie oświęcimskim przebywał także jego brat Andrzej, numer 164161, którego później wywieziono do KL Gross-Rosen, a następnie do KL Buchenwald, gdzie zginął początkiem 1945 r. Piotra Przemyskiego więziono w KL Auschwitz III-Monowitz, gdzie pracował jako elektryk. Wraz z dwoma współwięźniami ucieka 17.06.1944 r. Po udanej ucieczce z obozu „Ares” włączył się do działań partyzanckich na terenie ziemi olkuskiej i przyległych terenów Zagłębia Dąbrowskiego. W oddziale „Hardego” 11 września 1944 r. awansował do stopnia podporucznika. Równocześnie po raz pierwszy został odznaczony Krzyżem Walecznych za akcję na koszary niemieckie w Jaroszowcu. Akcja zakończyła się zwycięstwem, gdyż oddział zdobył 17 karabinów, pistolety, granaty, amunicję i oporządzenie. Niestety podczas akcji „Ares” zostaje ciężko ranny, dlatego też zapadła decyzja o przewiezieniu go furmanką do obozu w Górach Bydlińskich, a następnie do Dłużca, zapewniając mu niezbędną opiekę lekarską na miejscowej plebani. W Dłużcu przebywał kilka miesięcy gdzie dochodził do zdrowia. Tam zastaje go „wyzwolenie”, a raczej kolejna okupacja, tym razem radziecka i związane z nią represje. Hardego i innych partyzantów Armii Krajowej aresztowano. Wielu torturowano, a następnie rozstrzeliwano jako wrogów państwa. Innych wcielono do Ludowego Wojska Polskiego i kierowano do walki z UPA (Ukraińska Powstańcza Armia) w Bieszczadach. Inni dostawali nakazy pracy i znaleźli się na tzw. „ziemiach odzyskanych”,

gdzie mieli sobie od nowa układać życie w „nowej” Polsce.

Po zakończeniu wojny „Ares” nadal utrzymywał kontakt z partyzantami dowodzonymi przez ppor. Piotra Kluczewskiego ps. „Pijok”. Niedaleko Dłużca, we wsi Strzegowa, Piotr Przemyski poznał córkę dyrektorki tamtejszej szkoły cztero-klasowej – Zofię Szymańską, z którą w styczniu 1945 r. bierze ślub. Niedługo po ślubie (w lutym lub marcu) zostaje aresztowany przez milicję i osadzony w więzieniu w Pilicy, z którego zwolniono go po tygodniu. Przeczuwając zagrożenie, wyjeżdża w kieleckie, do wsi Rudki k/ Nowej Słupi, gdzie podejmuje pracę w tamtejszej kopalni rudy. Żona pozostaje w Strzegowej oczekując na sygnał od męża, bo sama nie wie gdzie przebywa Piotr. Dopiero w lipcu przybywa do Rudek, do męża. Jednak już 18 sierpnia, z samego rana prosi żonę, by natychmiast się spakowała i wyjechała. Ta wsiada do podstawionej furmanki i wyjeżdża. Tymczasem „Ares” spotyka się z kolegami – partyzantami z oddz. HARDEGO: Mieczysławem Halejakiem ps. „Kasper” i Stanisławem Cebo ps. „Kruczek”. Razem zabiera-

ją schowaną broń i opuszczają Rudki. Docierają do majątku rodziny Podczaskich w Pokrzywiance. Był to punkt kontaktowy oddz. AK, dowodzonego przez por. Jarosława Rakowskiego ps. „Maksima”, który nie złożył broni i dalej działał w Górach Świętokrzyskich. W skutek donosu wszyscy trzej zostają zaskoczeni i ujęci przez funkcjonariuszy UB i milicji, którzy wyrzucają domowników na zewnątrz domu, a schwytanych partyzantów przesłuchują. Ślady krwi, o której mówili potem świadkowie dowodziły, jakie to były przesłuchania. Rozebranych do bielizny wyprowadzają na dwór i mordują strzałem w tył głowy. Ubrania zabitych rozdzielają między sobą. W tym czasie Zofia Przemyska nic nie wie o losie męża, czekając na niego we wsi Jadowniki. Dopiero po czterech dniach od śmierci Piotra, o tragedii powiadamia ją teść, który przyjechał do niej z Sosnowca. „Natalia- mama Zofii udaje się na miejsce, gdzie zakopane są ciała pomordowanych i gołymi rękami dokopuje się do ciała Piotra Przemyskie-

go” – wspomina Wojciech Marchewka, syn wdowy po Piotrze Przemyskim. We wrześniu 1945 r. po wielu staraniach wdowy po Piotrze Przemyskim, władze komunistyczne zezwoliły na ekshumację zwłok oraz pochówek „Aresa” i jego kolegów z oddziału na cmentarzu w Grzegorzowicach k/ Nowej Słupi. W miejscu starej mogiły, po ponad 45 latach, stanęła nowa, która powstała z inicjatywy Społecznego Komitetu Budowy w 1991 r. Została zaprojektowana przez Marka Adamskiego.

W dniu 26.09.2009 r. pani Zofia Marchewka, wdowa po Piotrze Przemyskim, wówczas 90 letnia, emerytowana nauczycielka Zespołu Szkół w Bukownie, dokonała odsłonięcia pamiątkowej tablicy pamięci męża w kościółku św. Jacka w Jaroszewcu. Sama zmarła 27.03.2016 r. w wieku 96 lat. Została pochowana na cmentarzu w Bolesławiu.

*Źródła: ILKUSJANA 3- R. Jaworski.,
A. Cyra- ARES od HARDEGO.
Opracował J. Działłowicz*

Z klasyką przez Polskę

27 czerwca wieczorem mieliśmy przyjemność uczestniczyć w wyjątkowym wydarzeniu artystycznym – recitalu fortepianowym w wykonaniu utalentowanego pianisty Mateusza Dubiela – 21-lotka pochodzącego z Bielska-Białej, gdzie w 2023 r. ukończył klasę fortepianu pod kierunkiem Anny Skarbowskiej w Zespole Państwowych Szkół Muzycznych.

Obecnie studiuje na Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie w klasie prof. Mirosława Herbowskiego. Mateusz Dubiel jest zdobywcą pierwszego miejsca na 53. Ogólnopolskim Konkursie Chopinowskim, jednak ma na swoim koncie znacznie więcej sukcesów. Wśród nich warto wymienić I miejsce na 27. Konkursie Pianistycznym dla Dzieci i Młodzieży w Szafarni, I miejsca i nagrody specjalnej za wykonanie sonaty na 52. Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym „Virtuosi Per Musica di Pianoforte” w Czechach, a także III miejsce na Międzynarodowym Konkursie im. Świątosława Richtera w Seulu.

Koncert miał miejsce na Sali widowiskowej Domu Kultury „Papiernik”. Odbył się on w kameralnej i nastrojowej atmosferze, która doskonale współgrała z delikatnymi i poruszającymi dźwiękami fortepianu.

Publiczność z zachwytem wsłuchiwała się w każdy dźwięk, a artysta oczarował wszystkich nie tylko wirtuozerią, ale też ogromnym wycuciem emocji i nastroju. Występ zakończyły gromkie brawa i owacja na stojąco.

To był czas pełen wzruszeń, refleksji i zachwyty nad pięknem muzyki.

Dziękujemy Mateuszowi Dubielowi za ten niezapomniany koncert i już dziś niecierpliwie czekamy na kolejne spotkania z jego twórczością!

Wakacje w gminie Klucze

Zakończenie wakacji to dla wielu dzieci i rodziców czas powrotu do codziennych obowiązków oraz refleksji nad minionym sezonem. Tegoroczna letnia oferta została skrojona

tak, aby łączyć edukację, aktywność fizyczną oraz dobrą zabawę, odpowiadając na potrzeby dzieci w różnym wieku. W trakcie wakacji dzieci mogły korzystać z licznych warsztatów, wycieczek

i zajęć sportowych organizowanych przez lokalne instytucje. Działania te cieszyły się dużym zainteresowaniem i pozwoliły na integrację młodego pokolenia oraz rozwijanie ich pasji.

DOM KULTURY „PAPIERNIK”

Wakacje w Domu Kultury "Papiernik", realizowane przez całe sierpień, były pełne atrakcji i dostarczyły uczestnikom wielu niezapomnianych chwil i możliwości rozwoju. Przez cały okres wakacyjny odbywały się różnorodne zajęcia

plastyczne, które pozwoliły dzieciom wyrazić swoją kreatywność i rozwijać zdolności artystyczne. Uczestnicy mieli okazję malować, rysować, tworzyć kolaże oraz różnorodne prace plastyczne, co cieszyło się dużym zainteresowaniem i przynosiło wiele satysfakcji.

Zajęcia ceramiczne również cieszyły się dużą popularnością, podczas których dzieci mogły własnoręcznie tworzyć unikalne przedmioty z gliny, poznawać techniki modelowania oraz dekorowania ceramiki.

Oprócz działań artystycznych, dużą część wakacji wypełniły zajęcia rekreacyjne, wśród których szczególnie popularna była gimnastyka i różnego rodzaju ćwiczenia ruchowe. Dzięki nim dzieci nie tylko się dobrze bawiły, ale też dbały o swoją kondycję i zdrowie. Codzienne aktywności ruchowe sprzyjały integracji grupy i budowaniu pozytywnej atmosfery wśród uczestników.

Ważnym punktem programu był wyjazd do teatru „Grotoska” w Krakowie na spektakl dla dzieci pt. „Kto pocieszy pechowego nosorożca”, który wywołał wiele uśmiechów i pozytywnych emocji. Uczestnicy mieli okazję obejrzieć interesującą i pouczającą sztukę, co było nie tylko rozrywką, ale także okazją do rozwoju wyobraźni i refleksji nad ważnymi wartościami. Wyjazd był zorganizowany

To nie były zwykłe wakacje, a niesamowita wyprawa, pełna wyzwań, śmiechu, nauki i aktywności!

- W Bydlinie dzieci tworzyły plakaty dotyczące bezpiecznego spędzania wakacji – nad wodą, w mieście, w lesie i w górach. Uczestnicy wybrali się również na spacer do ruin zamku w Bydlinie, gdzie poznali fascynującą historię tego miejsca i wzięli udział

w grze „Ja mam, kto ma?”. Nie zabrakło także krótkiej opowieści o bitwie pod Krzywopłotami oraz spaceru wśród dawnych fortyfikacji ziemnych. Ponadto dzieci eksperymentowały, tworzyły barwne motyle i rozwijały swoje pasje w innych kreatywnych i ruchowych działaniach.

- W Ryczówku każdy dzień był pełen dobrej zabawy i artystycznej ekspresji.

Dzieci tworzyły kolorowe witraże, uczestniczyły w grach i zabawach ruchowych na sali gimnastycznej oraz brały udział w zajęciach umuzykalniających. Była też gra planszowo-sportowa na boisku, zabawa „znajdź parę” i bajka „Jesteś cudem”. Emocji dostarczyły również podchody na szkolnym podwórku, zabawy z balonami, prace plastyczne z papierowych talerzyków

w ramach projektu "Klucze do Kultury" realizowany w ramach programu "Kulturalny Orlen".

Ważnym elementem wakacji była również współpraca z Fundacją CEMEX, która umożliwiła realizację ciekawych i edukacyjnych zajęć. W ramach

tej współpracy dzieci miały okazję spróbować swoich sił w robotyce, poznając podstawy programowania i budowania robotów. Kolejną atrakcją były warsztaty z eko-kuchni i własnoręcznie stworzonych kosmetyków. Nie zabrakło też zajęć z długopisu 3D, podczas których

uczestnicy poznawali tajniki tworzenia trójwymiarowych obrazów i eksperymentowali z różnymi technikami rysunkowymi. Z kolei warsztaty z LEGO o odnawialnych źródłach energii były świetną okazją do nauki poprzez zabawę.

GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA

Podczas wakacyjnych miesięcy dzieci z terenu gminy Klucze mogły korzystać z bogatej oferty ciekawych zajęć organizowanych w bibliotekach w Kluczach

oraz Jaroszewcu. Jednym z głównych punktów były zajęcia plastyczno-literackie, podczas których uczestnicy mieli okazję m.in. tworzyć własne ilustracje do ulubionych książek, wykonywane różnymi technikami. Dla miłośników gier

przygotowano specjalne rozgrywki offline, które pozwoliły na wspólną zabawę i integrację uczestników, np. kalambury, czy też familiada. Zabawy integracyjne sprzyjały budowaniu nowych przyjaźni oraz rozwijaniu umiejętności współ-

oraz wspólne gry na placu zabaw. Podczas dnia w Wiosce Smerfów dzieci wzięły udział w taneczno-ruchowych zabawach drużynowych, które rozwijały współpracę i sprawdzały wiedzę o bajkowym świecie Smerfów.

- W Chechle przygoda rozpoczęła się wspólnymi zabawami, spacerem po okolicy i wyprawą na Pustynię Błędowską, gdzie dzieci skakały w dal

i odkrywały uroki otaczającej przyrody. Później przeniosły się w kosmiczny świat, tworząc własne rakiety i podróżując w wyobraźni aż na Księżyc. Zabawy integracyjne, ćwiczenia na koncentrację, gra „Bystre oko” oraz zabawa pamięciowa „Jadę na wakacje i zabieram ze sobą...” rozwijały uważność i wyobraźnię. Dzieci tworzyły także własne bransoletki, budowały z piasku,

spacerowały z misią uważnego obserwowania otoczenia, bawiły się na sali gimnastycznej i brały udział w grupowym wyzwaniu „Mały inżynier”.

- Na hali sportowej w Kluczach odbywały się „Wakacje na sportowo”, które przyciągnęły entuzjastów aktywnego spędzania wolnego czasu. Było dużo sportowej rywalizacji, zabawy i przede wszystkim mnóstwo śmie-

pracy. Dużą popularnością cieszyły się również zajęcia sensoryczne, przeznaczone zarówno dla najmłodszych, jak i starszych uczestników. Podczas tych warsztatów można było eksperymentować z różnorodnymi materiałami i odkrywać świat zmysłów na nowo. Wielu

uczestników chwaliło sobie możliwość spędzenia czasu w przyjaznej atmosferze, poznania nowych kolegów i zdobycia ciekawych umiejętności. Biblioteka zadbała o to, aby każdy znalazł coś dla siebie, niezależnie od wieku czy zainteresowań. Wakacje w bibliotece okazały się

czasem pełnym inspiracji, nauki i dobrej zabawy. Był to doskonały sposób na aktywne i kreatywne spędzenie wolnego czasu w letnich dniach. Dzieci chętnie korzystali z dostępnych atrakcji, a uśmiechy na twarzach świadczyły o tym, że wakacje w bibliotece były naprawdę udane.

CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH

Tegoroczna oferta wakacyjna gminy Klucze została uzupełniona przez Centrum Usług Społecznych, które było or-

ganizatorem usługi społecznej pn. „Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom, w tym dzieciom z niepełnosprawnościami w wieku od 6 do 15 r.ż. w formie zajęć rekreacyjnych, rozwijających zainteresowania w okresie wakacyj-

nym”. W ramach wsparcia dofinansowano zajęcia realizowane przez SFOK Klucze, Akademię Sportu 2022 oraz survivalowe warsztaty dla młodzieży prowadzone przez grupę Tree Your Mind. Leśne Projekty.

chu. Dzieci codziennie brały udział w wielu rozwijających aktywnościach, zadziwiając prowadzących swoją kreatywnością, siłą i pogodą ducha. Nie zabrakło też praktycznych warsztatów z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej oraz wycieczki na Pustynię Błędowską.

- W lesie pod Bydlinem odbyły się survivalowe zajęcia dla młodzieży, podczas których dzieci uczyły się budowania schronień, wędrowania i nawigowania mapą oraz kompasem, bezpiecznego rozpalania ognia i różnych typów ognisk, uzdatniania wody i wiele innych przydatnych

w terenie rzeczy. Była to prawdziwa szkoła przetrwania, podczas której nie brakowało ekstremalnych przeżyć. Niemniej dzieci znalazły też czas na spokojne leśne spacerki, relaksujący kontakt z naturą, jedzenie leśnych jagód i malin i odpoczynek na hamakach

Święto Małopolskiej Jury

28 czerwca 2025 r. w wyjątkowej scenerii Pustyni Błędowskiej odbyło się Święto Małopolskiej Jury, zorganizowane przez LGD „Nad Białą Przemszą” przy współpracy Gminnego Ośrodka Kultury w Kluczach oraz Gminy Klucze.

Wydarzenie cieszyło się dużym zainteresowaniem mieszkańców i turystów, którzy licznie przybyli, by wspólnie celebrować bogactwo regionu.

W programie znalazły się występy artystyczne i koncerty, targi turystyczne, na których zaprezentowały się liczne instytucje, organizacje i firmy promujące dziedzictwo Małopolskiej Jury, warsztaty i rajd Nordic Walking, strefa FUN dla najmłodszych, wycieczki wokół pustyni i lokalnych atrakcji, a także konkursy, animacje i degustacje produktów regionalnych.

Wśród wystawców obecni byli m.in.:

- Restauracja Łobzów 296, oferująca nowoczesne sale i kuchnię inspirowaną tradycją oraz światem.
 - Koła Gospodyń Wiejskich z Jordano-wa i Sitkowa, które przygotowały regionalne potrawy, pokazy kulinarne i rękodzieło.
 - Państwowa Inspekcja Sanitarna, prezentująca profilaktykę zdrowotną i informacje o szczepieniach.
 - Szpital Chorób Płuc w Jaroszowcu, który przedstawił swoją ofertę diagnostyczno-rehabilitacyjną.
 - Wypożyczalnia Koło Pustyni, zachęcająca do aktywnego wypoczynku na rowerach po Pustyni Błędowskiej.
 - Stowarzyszenie Ekologiczny Pazurek, oferujące degustację lokalnych przysmaków – racuchów, kiszzonek i zup.
 - Centrum Kultury im. M. Płonowskiej w Bolesławiu, które przygotowało ofertę kulturalną i edukacyjną.
 - Astelo z inspirującymi pomysłami na prezenty i upominki z nadrukiem.
 - Caterpillar Enterprises, organizujące kreatywne animacje i warsztaty dla dzieci.
 - Gmina Klucze oraz inne gminy powiatu olkuskiego, jak i spoza powiatu ze swoimi stoiskami promocyjnymi.
 - Gminny Ośrodek Kultury w Kluczach, prezentujący piękne rękodzieła powstające w pracowni plastycznej.
- Kulminacyjnym punktem wieczoru

był niezwykle koncert zespołu Svitlo Concert, który porwał publiczność rockowymi balladami w wykonaniu muzyków klasycznych. W symfonicznych aranżacjach zabrzmiały utwory takich legend jak Nirvana i Metallica – był to prawdziwy muzyczny spektakl, który zachwycił wszystkich obecnych!

Wydarzenie objęte było patronatem honorowym Województwa Małopolskiego, Starosty Powiatu Olkuskiego oraz Wójta Gminy Klucze, zaś patronat medialny sprawowały – TVP3 Kraków i Olkusz.tv.

Święto Małopolskiej Jury 2025 pozostawiło po sobie niezapomniane wspomnienia i było doskonałą okazją do integracji, promocji regionu i wspólnej zabawy.

PATRONAT HONOROWY:

 Bogumił Sobczyk
Starosta Powiatu Olkuskiego

 MAŁOPOLSKA
Iwona Gibas
Członek Zarządu Województwa Małopolskiego

 Norbert Biń
Wójt Gminy Klucze

PATRONAT MEDIALNY:

 TVP3
KRAKÓW

 Olkusz.tv

SPONSORZY:

 Astelo

 Jarasicht
GMEYN

ORGANIZATOR:

 LGD
Nad Białą Przemszą

WSPÓLORGANIZATORZY:

 Gmina Klucze

PARTNERZY:

 Pustynia Błędowska.pl

 Artur Sokół

Przystanek żywej historii na Pustyni Błędowskiej

W dniach 19–20 lipca 2025 r. w punkcie widokowym Róża Wiatrów na Pustyni Błędowskiej po raz kolejny odbyło się wyjątkowe wydarzenie plenerowe pn. „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności – Tobruk 1941. Przystanek Żywej Historii”, zorganizowane przez Oddział IPN w Krakowie, Gminę Klucze oraz Centrum Kultury, Turystyki i Rekreacji w Kluczach.

Wydarzenie nawiązywało do długotrwałej obrony twierdzy Tobruk, trwającej od 10 kwietnia do 10 grudnia 1941 r., oraz walk Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich w rejonie Gazali, prowadzonych w czasie kampanii afrykańskiej podczas II Wojny Światowej. Przypomniano również działania alianckie w Afryce do 1943 roku. Uczestnicy mieli okazję poznać historię obrońców To-

bruku – żołnierzy z Wielkiej Brytanii, Indii, Australii, Nowej Zelandii, Polski, Czech i Słowacji, którzy przeszli do historii jako „Szczury Tobruku”.

Pierwsze grupy rekonstrukcyjne przybyły na Pustynię Błędowską 18 lipca (piątek). Następnego dnia zaprezentowano dioramy przygotowane przez grupy rekonstrukcyjne, działała także strefa edukacyjna IPN oraz stoisko Gminy Klucze. Kulminacyjnym punktem programu była inscenizacja historyczna pt. „Afryka 1941–1943”, obejmująca dynamiczny pokaz z udziałem rekonstruktorów i pojazdów historycznych. W niedzielę kontynuowano prezentację dioram oraz spotkania z rekonstruktorami.

Partnerami wydarzenia były: Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kluczach oraz wiodące grupy rekonstrukcyjne z całej Polski. Około 100 rekon-

struktorów zaprezentowało formacje polskie, brytyjskie, australijskie, francuskie, niemieckie i włoskie z lat 1940–1943. Odwiedzający mogli zobaczyć stanowiska wojsk, poznać ich historię, porozmawiać z rekonstruktorami i zrobić pamiątkowe zdjęcia. Dużym zainteresowaniem cieszyły się historyczne pojazdy, m.in. niemiecka ciężarówka Steyr 1500A 4x4 z armatą przeciwlotniczą Flak 2 cm i reflektorem, aliancka armata ppanc. Bofors oraz Jeep Willys.

W strefie edukacyjnej Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Krakowie zaprezentowało projekt „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” oraz materiały edukacyjne. Gmina Klucze przygotowała stoisko z informacjami o Pustyni Błędowskiej i innych atrakcjach turystycznych regionu.

Dziękujemy wszystkim uczestnikom i partnerom za udział w tym wyjątkowym wydarzeniu historycznym.

Fot. IPN Kraków

Jubileusz księdza Romana Wojtana

Najstarszy ksiądz w sosnowieckiej diecezji, Ksiądz Kanonik Roman Wojtan, wieloletni proboszcz parafii Bydlin, obchodzi w tym roku 70 – tą rocznicę święceń kapłańskich.

To wyjątkowa rocznica, ponieważ niewielu kapłanom jest dane dożyć takiego jubileuszu. Ksiądz Senior przyjął święcenia prezbiteratu 8 maja 1955 roku w Kielcach. Ten niecodzienny jubileusz nasza parafia świętowała w lipcu. Parafianie: dorośli, dzieci i młodzież, złożyli dostojnemu Jubilatowi serdeczne życzenia.

Podczas uroczystych obchodów jubileuszu kapłaństwa ks. Romana, jeden z parafian powiedział: „W imieniu wszystkich parafian, chcę podziękować – przede wszystkim Panu Bogu, za dar życia i kapłaństwa Księdza Kanonika Romana, za to że jest nam dane przeżywać tak dostojny jubileusz księdza związanego z naszą parafią. I za to,

co swoim kapłaństwem Ksiądz Kanonik wniósł w życie naszej wspólnoty, a także całej społeczności lokalnej, diecezjalnej i narodowej. Nie da się tego opowiedzieć w kilku słowach, ale patrząc dziś na Księdza Kanonika, widzimy, że poświęcił nam swoje życie, że realizuje to, co sam kiedyś powiedział w tej świątyni: „Warto wybrać kapłańską drogę życia, bo choć nie zawsze jest łatwa, to jest bardzo piękna. Bo służy się Bogu i ludziom. Jest się przy drugim człowieku w chwilach radosnych i smutnych.”

Księżo Kanoniku, dziękujemy za 70 lat służby Bogu i ludziom, za pracę jaką włożyłeś w nasze wychowanie, za wszystkie dzieła, które rozwijałeś, za nieustanną modlitwę, za wszystko, jeszcze raz, po ludzku - serdecznie dziękujemy. Życzymy dużo zdrowia, opieki Matki Bożej Pocieszenia, której kult rozwijałeś, wstawiennictwa św. Małgorzaty, patronki naszej parafii, błogosła-

wieństwa Bożego i wszelkich potrzebnych łask na dalszej kapłańskiej drodze, zadowolenia z życia oraz doczekania jeszcze wielu dostojnych jubileuszy.

Tekst: Grażyna Wrona

Historia w piosence

1 sierpnia na Pustyni Błędowskiej przy Róży Wiatrów miał miejsce piękny koncert z cyklu „HISTORIA W PIOSENCE – 1000-lecie Korony Królestwa Polskiego”.

Wydarzenie zorganizowane było w ramach projektu „Przy wiejskiej drodze – Małopolski Gościniec Kulturalny” realizowanego przez Województwo Małopolskie z inicjatywy Członka Zarządu Województwa Małopolskiego Iwoiny Gibas, która wzięła również udział w koncercie. Na scenie wystąpili znakomici artyści: Anna Sokołowska-Alabrudzińska, Andrzej Lichosyt, Mateusz Mijał oraz orkiestra pod dyrekcją Macieja Niecia. Narratorem koncertu był Łukasz Lech, który był odpowiedzialny

również za jego scenariusz i reżyserię, natomiast za realizację artystyczną odpowiadała Marzena Pytel.

Koncert „1000-lecie Korony Królestwa Polskiego. Historia w piosence” był muzyczną podróżą przez najważniejsze momenty historii Polski – od koronacji Bolesława Chrobrego w 1025 roku, aż po czasy współczesne. Wykonywane piosenki opisywały urodę naszej Ojczyzny i życie na przestrzeni czasów. Muzyczna warstwa koncertu połączona była z chronologiczną opowieścią o Królach Polskich, ich zwycięstwach, ważnych wątkach z życia i szczególnych cechach charakteru. Koncert był niezwykle atrakcyjną lekcją historii dla każdego, a także okazją dla wszystkich

obecnych do wspólnego zaśpiewania ważnych patriotycznych utworów.

Pszczoły w służbie natury

Pszczoły i inne owady zapylające wykonują pracę, której nie zastąpi żadna maszyna. Od ich działalności zależy około 75% gatunków roślin uprawnych i dzikich. Bez nich stracimy nie tylko miód, ale także jabłka, truskawki, pomidory, orzechy, kakao czy kawę. Problem w tym, że ich populacje drastycznie maleją – głównie przez działalność człowieka.

Na całym świecie obserwujemy zjawisko gwałtownego spadku populacji pszczoł miodnych, trzmieli, motyli i setek innych gatunków owadów zapylających. Naukowcy mówią o tzw. *colony collapse disorder* (CCD) – zespole masowego ginienia pszczoł, który po raz pierwszy odnotowano na szeroko skalę w latach 2006–2007. W niektórych regionach liczba rodzin pszczelich zmniejszyła się nawet o 30–40% rocznie. Skala problemu nie ogranicza się jednak do pszczoł miodnych. Dziko żyjące zapylacze, takie jak trzmiel czy samotnice, znikają w tempie, które zagraża stabilności całych ekosystemów. Ponieważ około 75% gatunków roślin użytkowych i ponad 80% roślin dziko rosnących wymaga zapylenia, brak owadów zapylających oznacza realne zagrożenie dla produkcji żywności i bioróżnorodności.

Główne zagrożenia dla owadów zapylających

- 1. Pestycydy i środki ochrony roślin.** Szczególnie groźne są neonicotynoidy – substancje, które uszkadzają układ nerwowy owadów, zaburzają orientację w terenie, osłabiają odporność i skracają życie.
- 2. Utrata siedlisk i monokultury.** Intensywne rolnictwo i zabudowa terenów zielonych powodują, że owady mają coraz mniej miejsc do zdobywania pokarmu, schronienia czy zakładania gniazd. Łąki zastępują pola jednego gatunku, które kwitną tylko przez krótki czas.
- 3. Zmiany klimatu.** Wzrost temperatury, fale upałów, susze i przesunięcia okresów kwitnienia roślin zaburzają cykl życia zapylaczy i ograniczają dostęp do pokarmu.
- 4. Zanieczyszczenie środowiska.** Spaliny, pyły i inne zanieczyszczenia mogą utrudniać owadom odnajdywanie roślin oraz obniżać jakość pyłku i nektaru.

- 5. Choroby i pasożyty.** Wszystkie wymienione wcześniej zagrożenia powodują większą podatność owadów na choroby wywołane pasożytami i innymi patogenami (np. zgnilec amerykański, warroza).

Co się stanie, gdy zabraknie zapylaczy?

- Brak owadów zapylających uruchomiłby efekt domina:
- **Załamanie produkcji żywności** – uprawy wymagające zapylenia (owoce, warzywa, w tym orzechy, kawa, kakao) drastycznie zmniejszyłyby plony lub zanikły.
- **Wzrost cen żywności** – mniejsza podaż oznaczałaby wyższe koszty, a produkty zapylane ręcznie byłyby luksusem dostępnym tylko dla nielicznych.
- **Spadek bioróżnorodności** – zanik roślin zależnych od owadów pociągnąłby za sobą wyginiecie wielu gatunków zwierząt, które się nimi żywią.
- **Degradacja ekosystemów** – osłabienie sieci powiązań między gatunkami zaburzyłoby funkcjonowanie całych siedlisk, od łąk po lasy deszczowe.

W skrajnych scenariuszach człowiek musiałby przejąć pracę owadów – ręczne zapylanie jest jednak niezwykle czasochłonne, kosztowne i nierealne na masową skalę.

Co możemy zrobić na co dzień?

- 1. Tworzyć przestrzeń przyjazną zapylaczom**
 - Sadzić rośliny miododajne w ogrodach, na balkonach i działkach. Możesz zainspirować się nasadzeniami pod Domem Kultury „Papiernik” Kluczach, które tworzą idealne pastwisko pszczele.
 - Pozostawiać fragmenty niekoszonej trawy lub łąki kwietne
- 2. Ograniczać chemię**
 - Rezygnować z pestycydów i herbicydów
 - Wybierać naturalne metody ochrony roślin
- 3. Budować schronienia**
 - Zakładać hotele dla owadów i budki dla trzmieli
 - Wspierać dzikie miejsca, gdzie owady mogą gniazdować
- 4. Kupować świadomie**
 - Wybierać produkty ekologiczne i od lokalnych rolników
 - Kupować miód od certyfikowanych pszczelarzy
- 5. Edukować innych**
 - Organizować warsztaty, lekcje, akcje informacyjne
 - Dzielić się wiedzą o znaczeniu zapylaczy w mediach społecznościowych

Małe kroki, globalny efekt

Każdy z nas ma wpływ na to, czy pszczoły przetrwają. Nawet jeśli nie prowadzimy pasieki, możemy stworzyć im przyjazne warunki i zmniejszyć presję środowiskową. Każdy balkon z doniczką lawendy, każda łąka zamiast przystrzyżonego trawnika i każda decyzja o wyborze miodu od lokalnego pszczelarza to cegiełka w ochronie całego ekosystemu. W ten sposób wspieramy nie tylko owady, ale też nas samych – bo bez zapylaczy nasza przyszłość będzie o wiele uboższa i mniej bezpieczna.

Ciekawostki o pszczołach i innych zapylaczach

- **Jad pszczoł w walce z rakiem.** Zawarta w jadzie pszczoł melityna potrafi uszkadzać błony komórek nowotworo-

wych. Australijscy naukowcy odkryli, że w ciągu godziny melityna niszczy m.in. komórki jednej z najtrudniejszych odmian raka piersi.

- **Wosk pszczele – uniwersalny produkt.** Pszczoły produkują wosk do budowy plastrów. My używamy go do świec, kosmetyków, leków, impregnacji drewna i tkanin.
- **Propolis – naturalny antybiotyk.** Propolis, zwany jako kit pszczele ma silne właściwości przeciwwirusowe, bakteriobójcze i przeciwgrzybicze. Stosowany w leczeniu ran i przeziębień od czasów starożytnego Egiptu.
- **Pyłek pszczele – superfood z ula.** Bogaty w białko, witaminy i enzymy. Uważany za naturalny wzmacniacz odporności.
- **Prawdziwy miód robi się z cza-sem twardy.** Krystalizacja miodu jest naturalnym procesem, potwierdzającym jakość i naturalność produktu. Prędzej czy później zdarzy się ona z każdym prawdziwym miodem, przechowanym w temperaturze pokojowej.
- **Owad lubi kolor.** Aby przyciągnąć owady zapylające, dobrze jest sadzić rośliny w grupach kolorystycznych.
- **Trzmiele – mistrzowie vibracyjnego zapylania.** Potrafią wprawiać kwiaty w drgania, uwalniając pyłek niedostępny dla innych owadów. Chwytają one kwiat odnóżami lub żuwaczkami i poruszają one ciałem oraz skrzydłami, wprawiając go w wibracje. Pyłek osypuje się na owada, który następnie przenosi go na następny kwiat.
- **Wiosenne porządki? Pszczoły też ich potrzebują!** Domek dla owadów zapylających wymaga sprzątnięcia – po sezonie wymieniamy pomoce gniazdowe i czyszcimy sam domek, by usunąć pleśń i pasożyty.
- **Ich przyszłość zależy od jednego małego owada...** Niektóre gatunki roślin mają tylko jeden gatunek zapylacza, więc jeśli on zniknie z danego terenu, to i roślina wymrze. Np. osy zapylają około 1000 gatunków roślin, w tym ponad 100 jest zapylanych tylko przez nie
- **Pszczoły nie mają monopolu – poznaj nocnych zapylaczy!** Nietoperze zapylają ponad 500 gatunków roślin, w tym banany, mango, wiciokrzew, bieluń, czy durian, zwany najbardziej śmierdzącym owocem na świecie. Zapylają głównie kwiaty kwitnące nocą, na pyszczku przenosząc mnóstwo pyłku z rośliny na roślinę.
- **Wojna na ciepło.** Pszczoły japońskie wypracowały mechanizm obronny przed szerszeniem azjatyckim. Gdy takowy pojawi się w ulu, rzucają się na niego, okłębają (tworzą na nim kulę) i za pomocą ruchów skrzydeł i odwłoka wytwarzają tak wysoką temperaturę, że szerszeń ginie z gorąca.
- **Miód się nie psuje.** Miód ma naturalne właściwości konserwujące, dzięki czemu, jest dobrze przechowywany (tj. w zamkniętym słoiku i ciemnym pomieszczeniu o temp. do 18°C), nie psuje się tak jak inne produkty spożywcze. Dzieje się tak z kilku powodów: wysokiej zawartości cukru, niskiej zawartości wody, kwasowości i obecności enzymów dodawanych przez pszczoły. Znalaziono miód w grobowcach faraonów sprzed ponad 3000 lat – wciąż zdatny do spożycia.
- **Samotnice – cisi bohaterowie.** To pszczoły, które nie żyją w ulach, lecz samotnie. W Polsce jest to np. murar-

ka ogrodowa. Są często skuteczniejszymi zapylaczami niż pszczoły miodne.

- **Ślimaki w akcji!** Niektóre rośliny, głównie wodne i błotne, są zapylane przez ślimaki. Jest to malakogamia. Dzieje się to jednak zwykle mimowolnie, podczas przemieszczania się ślimaków, które jednocześnie często uszkodzają kwiatostan.

• Motyle w służbie rolnictwa!

Motyle zapylają głównie rośliny warzywne. Wśród takich warzyw można wymienić m.in. dynię, cukinię, kabaczka czy ogórki.

Ich kwiaty są często owadopylne i mają specjalne cechy, które przyciągają motyle – duże, kolorowe płatki i słodki nektar. Motyle, latając z kwiatu na kwiat, przenoszą pyłek z pylników na znamiona, co umożliwi zapłodnienie i rozwój owoców.

Artykuł powstał w ramach projektu pn. „Pszczololubne Klucze”. Projekt zrealizowano przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego.

Bibliografia

1. IPBES. (2016). *The assessment report on pollinators, pollination and food production*. Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. Bonn, Germany. Dostęp: <https://ipbes.net/assessment-reports/pollinators>
2. Potts, S. G., et al. (2016). Safeguarding pollinators and their values to human well-being. *Nature*, 540(7632), 220–229. <https://doi.org/10.1038/nature20588>
3. Klein, A. M., et al. (2007). Importance of pollinators in changing landscapes for world crops. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, 274(1608), 303–313. <https://doi.org/10.1098/rspb.2006.3721>
4. Sánchez-Bayo, F., & Wyckhuys, K. A. G. (2019). Worldwide decline of the entomofauna: A review of its drivers. *Biological Conservation*, 232, 8–27. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2019.01.020>
5. EFSA (2018). Neonicotinoids: risks to bees confirmed. *EFSA Journal*, 16(3), 5177. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2018.5177>
6. Michener, C. D. (2007). *The Bees of the World* (2nd ed.). Johns Hopkins University Press.
7. Westrich, P. (2018). *Die Wildbienen Deutschlands*. Ulmer Verlag.
8. Wojciechowski, M., & Wróblewska, A. (2012). Murarka ogrodowa (*Osmia rufa* L.) – biologia gatunku oraz możliwości wykorzystania w zapylaniu roślin uprawnych. *Postępy Nauk Rolniczych*, 4, 59–71.
9. Wójtowski, F. (2005). *Biologia i hodowla murarki ogrodowej*. Wydawnictwo AR w Poznaniu.
10. O’Toole, C., & Raw, A. (2004). *Bees of the World*. Firefly Books.

KOLOROWE ZAKOŃCZENIE LATA W GMINIE KLUCZE

W gminie Klucze zakończenie wakacji upłynęło w radosnej i pełnej energii atmosferze. Na koniec sierpnia mieszkańcy mieli okazję wziąć udział w dwóch wyjątkowych wydarzeniach, które zgromadziły zarówno dzieci, jak i dorosłych z całej społeczności.

Pierwszym z nich był piknik dla dzieci, który odbył się w piątek, 29 września pod Domem Kultury „Papiernik”. To wydarzenie przyciągnęło wielu młodych mieszkańców, którzy mogli korzystać z różnych atrakcji, ponieważ organizatorzy zadbałi o to, aby każdy znalazł coś dla siebie – od malowania twarzy, przez zajęcia artystyczne, aż po zabawy z animatorami. Dla najmłodszych przygotowano również stoisko z watą cukrową oraz wielki dmuchaniec. Miłośnicy zwierząt mogli spotkać się z alpakami

z „Baśnioboru”, których karmienie dało dzieciom mnóstwo radości. Jak zawsze niezawodni strażacy z OSP Klucze sprawili dzieciom niespodziankę – zabawy w pianie oraz oglądanie wozu strażackiego od środka. Było wesoło, kolorowo i bajecznie!

Drugim wydarzeniem był piknik sportowo-rekreacyjny „Bez barier”, który miał miejsce na stawach W Kluczach - Osadzie. To impreza, której głównym organizatorem było Centrum Usług Społecznych w Kluczach, miała szczególne znaczenie, ponieważ oprócz zabawy i relaksu na łonie natury, miało również formę integracji społecznej z podopiecznymi Centrum Wsparcia i Terapii Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin w Kluczach. Mieszkańcy naszej gminy mieli okazję wspólnie z uczestnikami placówki

wziąć udział w różnorodnych warsztatach, grach i zabawach, które miały na celu przełamywanie barier i budowanie wzajemnego szacunku i zrozumienia. Ponadto organizatorzy zadbałi o szereg różnych atrakcji, wśród których znalazły się: dmuchańce dla dzieci, kajaki i kule wodne, pokazy ratownictwa wodnego i lądowego, zawody sportowe dla dzieci oraz bogata oferta strefy gastro. Wydarzenie to zostało bardzo pozytywnie przyjęte przez społeczność, która doceniła inicjatywę integracji i wspólnego spędzania czasu.

Obie imprezy pokazały, jak ważne jest wspólne spędzanie czasu i wzajemne wsparcie, ponieważ jest to fundament silnej i zjednoczonej społeczności. To był naprawdę udany koniec wakacji, który na długo pozostanie w sercach mieszkańców naszej gminy.

JUROMANIA

ŚWIĘTO JURY KRAKOWSKO-CZĘSTOCHOWSKIEJ

FILMOWE OBLICZA JURY PROGRAM WYDARZEŃ JUROMANIA 2025 ZAMEK BYDLIN DN. 20.09.2025

Sobota, 20 Września 2025 u Podnóża ruin Zamku w Bydlinie

- 10:00 - 13:00** Blok sportowo-rekreacyjno-edukacyjny, w tym:
Rajd rowerowy "MiędzyZamkami" Bydlin - Rabsztyn - Bydlin. Zwiedzanie zamku w Rabsztynie z przewodnikiem. Zapisy Stowarzyszenie "Otwarcie" w Bydlinie, e-mail: agatawdowik@wp.pl, tel.: 513 381 490, 664 484 859 od 9:00 w dniu Rajdu Wiata pod zamkiem w Bydlinie. Dodatkowa atrakcja: Zamek Dmuchany
- 13:00 - 13:30** Oficjalne otwarcie Juromanii - Jurajska Wytwórnia Filmowa w Bydlinie (casting)
- 13:00 - 18:00** Otwarcie planu filmowego - udział w scenkach filmowych, stanowiska tematyczne: charakteryzatornia, garderoba, rekwizytornia
- 13:00 - 18:00** Czerwony dywan - pokaz kreacji filmowych i
- 13:00 - 18:00** Mega plansza Jury - punkty filmowe i quizy filmowe, mega kolorowanka, turniej wiedzminów
- 13:00 - 18:00** Pracownia Jana Matejki - malowanie na sztalugach
- 13:30 - 18:00** Koronacja Króla (Bolesława Chrobrego) nawiązanie do Korony Królestwa Polskiego
- 13:30 - 18:00** Malowanie twarzy i zaplatanie warkoczyków
- 14:00 - 17:00** Zwiedzanie Zamku i kaplicy z przewodnikiem (3 wersja) + projekcje filmów Krystiana Bielatowicza
- 14:00 - 17:00** Warsztaty filmowe z Krystianem Bielatowiczem (limit miejsc)
- 16:00 - 17:00** Bieg i marsz Nordic Walking wokół Zamku w Bydlinie
- 16:30 - 17:00** Jurajskie akcenty muzyki filmowej w wykonaniu zespołu „Ziemia Kluczevska”
- 17:00 - 18:00** Podsumowanie - Rozstrzygnięcie konkursów, zawodów oraz zakończenie wydarzenia

Zamek w Bydlinie

1025 TYSIĄCLECIE
KRÓLESTWA
POLSKIEGO

Partnerzy przedsięwzięcia:

KGW BYDLIN MARO Rogalik S.C. Piekarnia
Agnieszka Rafał Barczyk

EMALIA SA

Piekarnia
Marek Kiełtyka

DAN CAKE

Patronat Medialny:

Organizator:

Współorganizator:

IPA BLOSPORT.pl

KAROLINEX

Cukiernia "Wicek"

Barczyk

Przegląd

ECHO KLUCZ

Olkusz.tv

MAŁOPOLSKA

JURA
KRAKOWSKO
CZESTOCHOWSKA

Województwo
Śląskie

→ juromania.pl

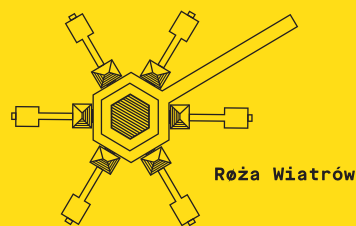

JUR MANIA

ŚWIĘTO JURY KRAKOWSKO - CZĘSTOCHOWSKIEJ

20.09.2025 r. (sobota)

Miejsce: Róża Wiatrów – Pustynia Błędowska
(dojazd od drogi powiatowej nr 1095 K (Klucze – Bolesław))

Z PIASKU I TAŚMY

- 16:00** – Koncert muzyki filmowej – na Pustyni Błędowskiej pn.: „Z ekranu na wydmy” w wykonaniu Młodzieżowej Orkiestry Dętej OSP Dzwono – Sierbowice
- 18:00** – Rajd Świetlika wraz z questem pod hasłem: „Filmowa historia Pustyni Błędowskiej”
- 18:30** – Filmowa sesja dźwiękowa „Silent Cinema dla wyobraźni...”
- 19:30** – Gra terenowa o tematyce filmowej z udziałem Grupy Teatralnej Glutaminian Sodiu
- Na scenie „Róża Wiatrów” zaprezentują się także: Teatr Tańca Actus Animi, Pracownia Artystyczno-Taneczna Kwadrance z Wolbromia, Pracownia Wokalna z Domu Kultury w Kluczach
- 20:30** – Projekcja filmowa pn.: „Mirage Cinema – kino pod gwiazdami na Pustyni Błędowskiej”

Wydarzenia towarzyszące: 16:30-19:30

- Warsztaty plastyczne dla dzieci i rodzin pn.: „Piaskowy plakat – tworzenie filmowego obrazu z pustynnych skarbów”
- Ścianka zdjęciowa z rekwizytami – możliwość wykonania sesji fotograficznej w stylu Hollywood
- Poczęstunek przygotowany przez Koła Gospodyń Wiejskich z Bogucina Dużego i Klucz.

16:30-17:30 – Wydawanie pakietów startowych dla uczestników Rajdu Świetlika

Organizatorzy:

Partnerzy:

Centrum Kultury,
Turystyki i Rekreacji
w Kluczach

MAŁOPOLSKA

JURA
KRAKOWSKO
CZĘSTOCHOWSKA

Województwo
Śląskie

→ juromania.pl

